

EU:s system för handel med utsläppsrätter

Publikationer utgivna av Energimyndigheten kan beställas eller laddas ned via www.energimyndigheten.se eller beställas genom att skicka e-post till energimyndigheten@cm.se eller per fax: 08-505 933 99

© Statens energimyndighet

ET 2012:50

Januari 2013

Upplaga: 1 000 ex

Grafisk form: Granath

Tryck: Arkitektkopia, Bromma

Omslagsbild: Magnus Jönsson-Dijner/Borealis

Övriga bilder: Fredric Alm/LKAB, Bo Björkdahl/SSAB, Flygare Palmnäs/Södra Cell och sxc.hu

Illustration: Bo Reinerdahl

Förord

EU:s system för handel med utsläppsrätter, EU ETS, är världens största handelssystem för utsläpp. Sedan starten 2005 har det vuxit till att idag inkludera nästan 13 000 industri- och energianläggningar runt om i Europa. Sedan 2012 inkluderas även flyget. Syftet med systemet är att på ett kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av växthusgaser.

Energimyndigheten har enligt förordning (2007:1153) med instruktion för Statens energimyndighet till uppgift att löpande informera verksamhetsutövare och allmänheten om handelssystemet. Den här publikationen vänder sig framför allt till dig som är svensk deltagare i systemet och till dig som vill veta mer om hur systemet fungerar. Tänk på att handelssystemet ständigt uppdateras och att länkar till den senaste informationen och nyheterna finns på ►► www.utslappshandel.se

Publikationen har tagits fram av Jennica Broman, Kristina Eklund och Linn Marjamäki. Erik Eriksson, Marie Jürisoo, Titti Norlin, Tobias Persson och Andreas Åkerling har deltagit som interna kvalitetssäkrare för publikationen.

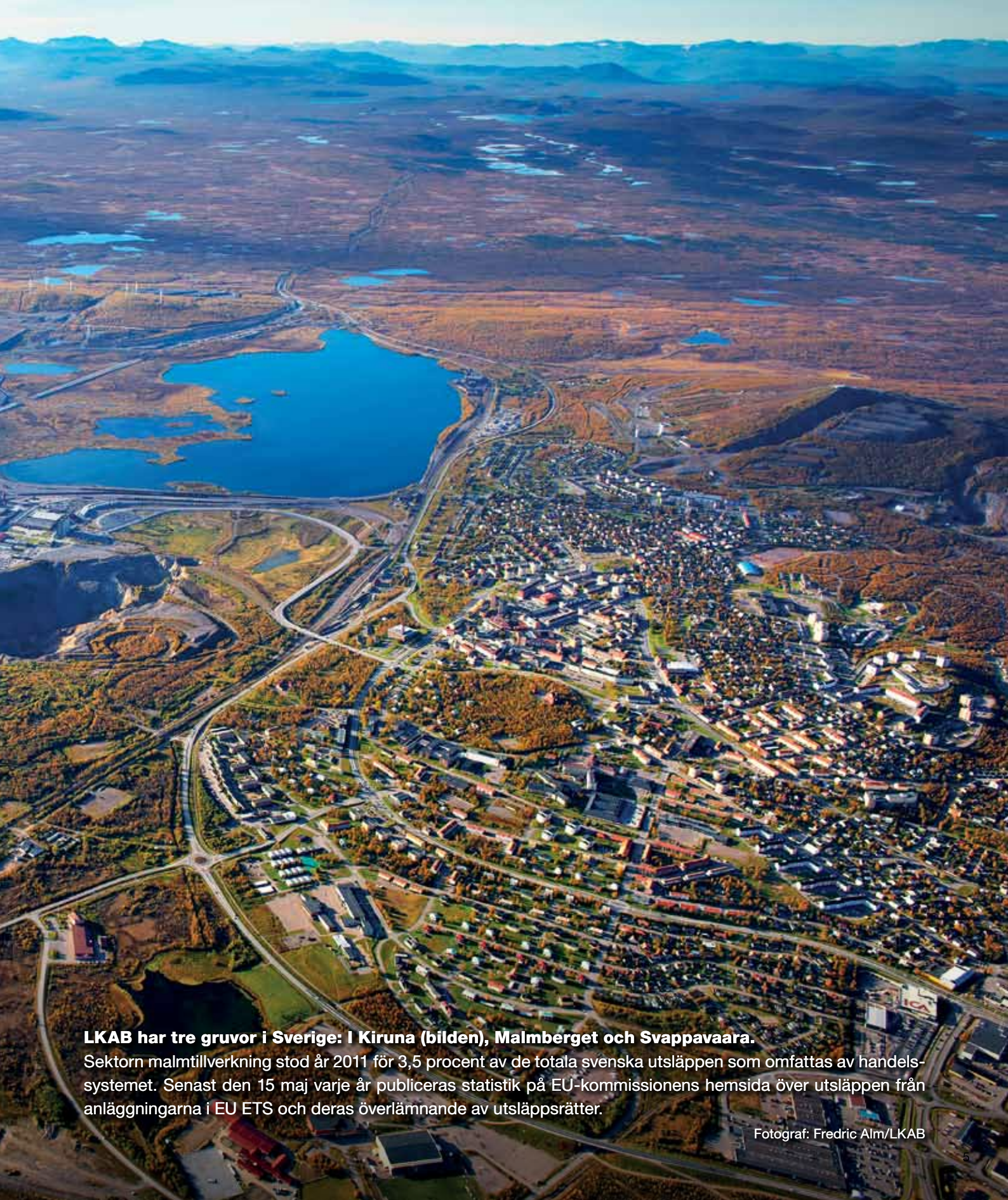
Zofia Lublin
Avdelningschef

Jennica Broman
Projektledare

Innehåll

Varför utsläppshandel?	7
Så fungerar EU:s handelssystem	8
Vilka verksamheter och växthusgaser är inkluderade i systemet?	10
Utsläppstaket sänks linjärt	10
En del av utsläppsrätterna delas ut gratis	11
Ny i systemet eller ändrad verksamhet	12
Läcker det koldioxid ur EU?	13
Om Unionsregistret och transaktioner	15
Från 30 register till ett Unionsregister	15
Nya kontotyper och transaktionstider	15
Gamla och nya behöriga ombud	18
Att tänka på inför perioden för rapportering och överlämnande	19
Försening leder till påföljder	20
Den europeiska utsläppsrättsmarknaden	22
Vissa utsläppskrediter blir ogiltiga	22
Var köper och säljer man utsläppsrätter?	24
Hur fungerar auktioneringen?	24
Vem gör vad?	26
Vi hörs och ses snart igen!	27

LKAB har tre gruvor i Sverige: I Kiruna (bilden), Malmberget och Svappavaara.

Sektorn malmtillverkning stod år 2011 för 3,5 procent av de totala svenska utsläppen som omfattas av handels-systemet. Senast den 15 maj varje år publiceras statistik på EU-kommissionens hemsida över utsläppen från anläggningarna i EU ETS och deras överlämnande av utsläppsrätter.

Fotograf: Fredric Alm/LKAB

Södra Cell Värö.

58 svenska anläggningar inom papper- och massaindustrin är inkluderade i handelssystemet och deras utsläpp uppgick 2011 till 990 000 ton koldioxid. Det motsvarar fem procent av de totala svenska utsläppen i systemet.

Fotograf: Flygare Palmnäs/Södra Cell

Varför utsläppshandel?

Jordens medeltemperatur har enligt IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) stigit med 0,74 grader sedan slutet av 1800-talet. Om inga åtgärder vidtas för att minska utsläppen av växthusgaser förväntas medeltemperaturen stiga med ytterligare 1,8–4 grader innan år 2100.

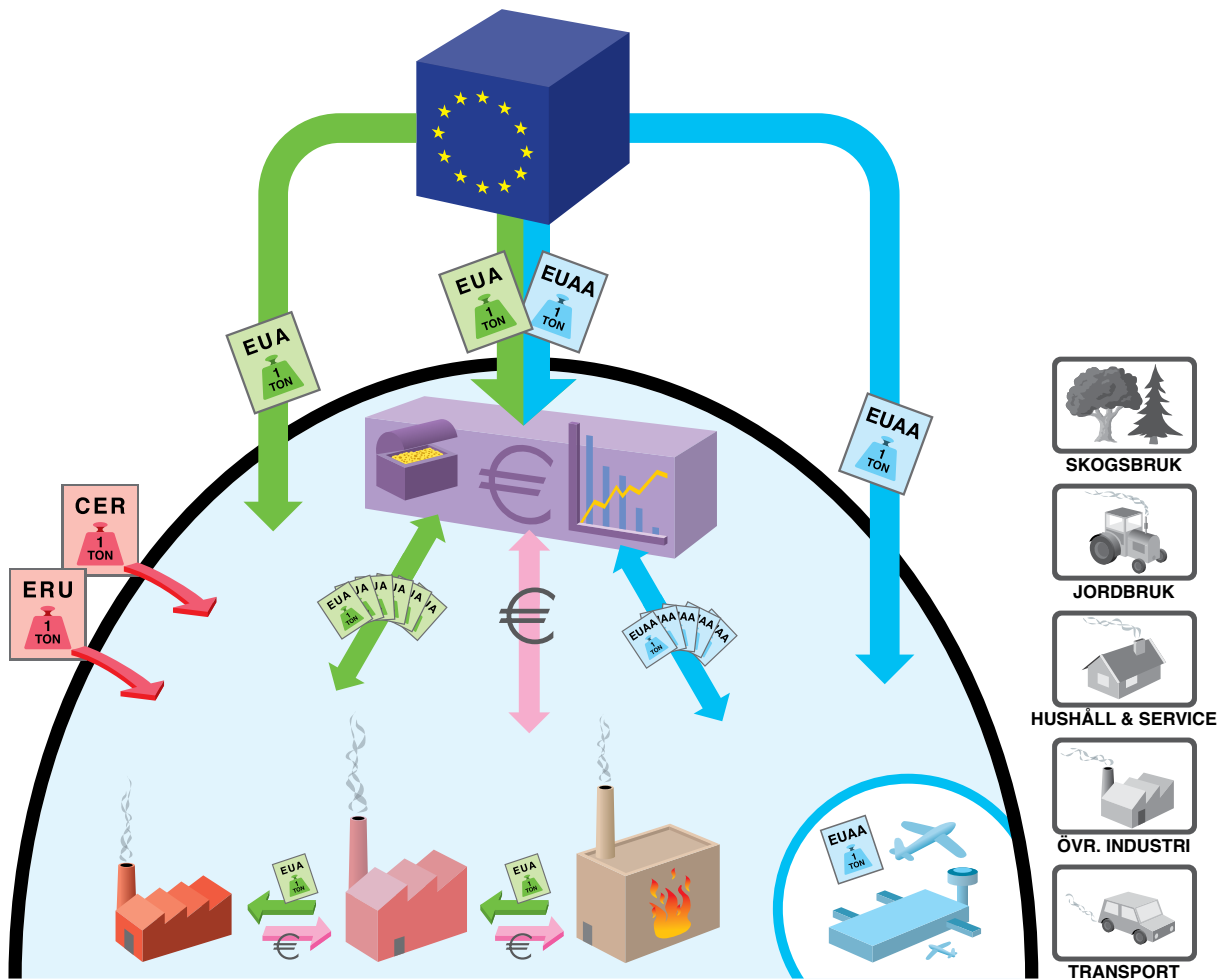
För att minska utsläppen av växthusgaser har EU bland annat skapat ett system för utsläppshandel som benämns EU ETS (EU Emission Trading System). Genom att sätta ett pris på koldioxid genomförs de billigaste utsläppsminskande åtgärderna först, vilket skapar kostnadseffektivitet och gör att de totala kostnaderna för att minska EU:s utsläpp blir lägre.

Inom FN:s Kyotoprotokoll är Internationell utsläppshandel (IET) en av tre så kallade flexibla mekanismer. De två övriga mekanismerna är Mekanismen för ren utveckling (CDM) och Gemensamt genomförande (JI). CDM (Clean Development Mechanism) och JI (Joint Implementation) är så kallade projektbaserade mekanismer som innebär att projekt inom exempelvis förnybar energi genomförs för att minska växthusgasutsläppen i andra länder. EU ETS är kopplat till CDM och JI genom att verksamhetsutövare i handelssystemet i viss utsträckning kan använda utsläppskrediter från dessa mekanismer för överlämnande.

År 2007 kom EU:s ledare överens om tre mål till år 2020. Målen omfattar utsläppsminskningar, effektivare energianvändning och en ökad andel förnybar energi i användarledet. Som ett led i att nå målet om minskade utsläpp har utsläppshandelsdirektivet ändrats. Förändringen har bland annat inneburit ett EU-gemensamt utsläppstak, nya EU-gemensamma regler för gratis tilldelning av utsläppsrätter samt en utökning av systemet genom att inkludera fler sektorer och växthusgaser. Det nya handelsdirektivet trädde i kraft den 1 januari 2009 och de flesta förändringarna började gälla den 1 januari 2013.

Så fungerar EU:s handelssystem

Den 1 januari 2013 startade handelssystemets tredje period som kommer att pågå fram till år 2020. Tidigare har två handelsperioder genomförts, den första mellan åren 2005 och 2007 och den andra mellan åren 2008 och 2012. Förutom EU:s 27 medlemsländer så ingår även Norge, Liechtenstein och Island i EU ETS. Koldioxidutsläpp¹ från ungefär 13 000 anläggningar inom industri- och energisektorn inkluderas i systemet, som omfattar omkring 40 procent av EU:s totala växthusgasutsläpp.

Figur 1 EU:s handelssystem

Koldioxidutsläpp från förbränningsanläggningar, stora delar av basindustrin samt flyg inkluderas i EU ETS och begränsas därmed av utsläppstaket. En del av utsläppsrätterna delas ut till företagen gratis och resterande utsläppsrätter säljs på auktion. Förutom europeiska utsläppsrätter (gröna pilar) och flygutsläppsrätter (blå pilar) kan utsläppskrediter (röda pilar) användas för överlämnande upp till en viss gräns. Utsläpp från skogsbruk, jordbruk, hushåll och service, mindre industrier samt transporter ingår inte i handelssystemet.

Illustration: Bo Reinerdahl.

I handelssystemet sätts det ett tak för utsläpp av växthusgaser från de verksamheter som omfattas av systemet, se figur 1. För varje ton koldioxidekvivalenter som ett företag som är med i handelssystemet släpper ut måste en utsläppsrätt, EUA (European Union Allowance) överlämnas. Om ett företag har högre utsläpp än det har utsläppsrätter kan det välja att antingen köpa fler utsläppsrätter på marknaden eller investera i åtgärder som minskar företagets utsläpp. Det senare alternativet innebär att företagets behov av utsläppsrätter minskar i framtiden. Om företaget inte överlämnar utsläppsrätter motsvarande sina utsläpp måste det betala en avgift, (se kapitlet om Unionsregistret och transaktioner på sidorna 15-21). Det förekommer olika typer av utsläppsenheter i EU ETS och dessa förklaras i tabell 1.

Tabell 1 Olika typer av utsläppsenheter som förekommer inom EU ETS

Utsläppsenhet:	Hur kan den användas?
EUA (European Union Allowance) Europeisk utsläppsrätt.	Kan användas för överlämnande av samtliga verksamhetsutövare i systemet.
EUA (European Union Aviation Allowance) Europeisk utsläppsrätt för flygoperatörer.	Alla aktörer kan handla med EUAA men endast flygoperatörer kan använda den för att täcka sina utsläpp vid överlämnande.
CER (Certified Emission Reduction) Utsläppskredit från CDM-projekt.	Kan användas för överlämnande av samtliga verksamhetsutövare i systemet i begränsad utsträckning. Speciella regler gäller för överlämnandet av utsläppskrediter i EU ETS i tredje handelsperioden.
ERU (Emission Reduction Unit) Utsläppskredit från JI-projekt.	Kan användas för överlämnande av samtliga verksamhetsutövare i systemet i begränsad utsträckning. Speciella regler gäller för överlämnandet av utsläppskrediter i EU ETS i tredje handelsperioden.

Eftersom verksamhetsutövare i handelssystemet har olika stort behov av utsläppsrätter uppstår en utsläppsrättsmarknad. På marknaden finns det ett utbud (antal tillgängliga utsläppsrätter) och en efterfrågan (som bland annat styrs av företagets utsläpp) som leder till ett pris på växthusgasutsläpp. Beroende på vilka utsläppsminskande åtgärder som är mest lönsamma i förhållande till utsläppsrättspriset genomförs de billigaste åtgärderna. För vissa industrier kanske åtgärderna inom den egna anläggningen är så kostsamma att det i stället är mer lönsamt att köpa utsläppsrätter.

För att öka kostnadseffektiviteten för globala minskningar av växthusgasutsläpp kan företag som ingår i EU ETS välja att köpa utsläppskrediter från CDM- och JI-projekt. Se figur 4 och sida 23 för mer information om olika utsläppskrediter och vilka regler som gäller för överlämnande av dessa.

Vilka verksamheter och växthusgaser är inkluderade i handelssystemet?

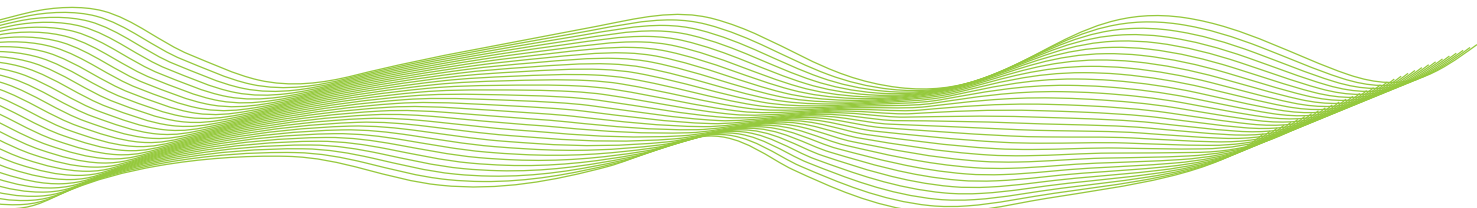
Förbränningsanläggningar med en installerad effekt över 20 MW ingår i systemet, vilket inkluderar de flesta bränslebaserade el- och fjärrvärmeanläggningarna. Andra verksamheter som ingår är mineraloljeraffinaderier, malmtillverkning, järn- och stål-anläggningar, mineralindustrin (cementklinker, kalk, glas och glasfibrer, keramik), papper- och massabruk, produktion av organiska baskemikalier, produktion av icke järnmetaller, aluminiumtillverkning samt flygverksamhet² inom EU.

EU:s medlemsländer har möjlighet att inkludera andra verksamheter än de som listas i handelsdirektivet (Direktiv 2003/87/EG). Sverige har valt att utnyttja denna möjlighet och inkluderar även förbränningsanläggningar med en installerad effekt på mindre än 20 MW under förutsättning att de är anslutna till ett fjärrvärmenät som överstiger 20 MW. Avfallsförbränningsanläggningar som klassas som samförbränningsanläggningar inkluderas i handelssystemet, medan övriga delar av avfallssektorn inte gör det.

Koldioxid är den huvudsakliga växthusgasen som ingår i EU ETS. För vissa sektorer omfattas även utsläpp av andra typer av växthusgaser. Det gäller produktion av aluminium där utsläpp av perfluorkolväten omfattas och delar av kemiindustrin där även dikväveoxid ingår i handelssystemet. För andra växthusgaser än koldioxid motsvarar en utsläppsrätt ett ton koldioxidekvivalenter, vilket är den mängd av en annan växthusgas som har motsvarande potential för global uppvärmning som koldioxid. Alla företag som ingår i systemet måste överlämna en utsläppsrätt för varje ton koldioxid eller koldioxidekvivalenter som det släpper ut.

Utsläppstaket sänks linjärt

Utsläppstaket för år 2013 är av EU-kommissionen fastställt till strax över två miljarder utsläppsrätter. Därefter kommer taket att sänkas med 37,4 miljoner utsläppsrätter per år för att nå en utsläppsminskning motsvarande 21 procent lägre utsläpp år 2020 jämfört med 2005. Den årliga sänkningen av taket kommer att fortsätta även efter 2020 men kan komma att ses över senast år 2025.

2. I november 2012 föreslog EU-kommissionen att senarelägga införandet i handelssystemet av flygningar, mellan EU och länder utanför EU, med ett år. Detta skulle innebära att endast flygningar mellan flygplatser inom EU ingår i handelssystemet.

En del av utsläppsrätterna delas ut gratis

En stor del av utsläppsrätterna delas ut gratis till industrier och värmeproducenter baserat på förhandsbestämda riktmärken. Resten av utsläppsrätterna auktioneras ut. Anledningen till att en viss del av utsläppsrätterna delas ut gratis är att vissa branscher bedöms vara utsatta för så kallat koldioxidläckage (som beskrivs på sida 13). Naturvårdsverket är tilldelningsmyndighet i Sverige och fattar beslut om gratis tilldelning efter att EU-kommissionen har granskat och godkänt de svenska ansökningarna.

Tilldelningen är baserad på riktmärken som har tagits fram för 52 produkter, till exempel råjärn och tidningspapper. I de fall där produktriktmärken saknas har man använt riktmärken för värmeproduktion och bränsleanvändning. Produktriktmärkena är framräknade efter koldioxidintensitet per producerat ton produkt. Medelvärde av de tio procent mest koldioxideffektiva anläggningarna som producerar en viss produkt i Europa utgör produktriktmärket. Värme- och bränsleriktmärkena är beräknade utifrån koldioxidintensitet per energienhet (TJ) producerad värme eller använt bränsle. Om ett företag inte är utsatt för betydande risk för koldioxidläckage så uppgår den fria tilldelningen år 2013 till 80 procent av riktmärket, för att år 2020 ha minskat till 30 procent av riktmärket.

Det måste finnas ett visst antal utsläppsrätter tillgängliga på marknaden för de verksamheter, framför allt elproducenter, som inte får någon gratis tilldelning. Därför får det totala antalet utsläppsrätter som tilldelas gratis inte överstiga en viss fastställd nivå³. För att säkerställa att denna nivå inte överskrider måste kommissionen granska och godkänna samtliga medlemsländers ansökningar om gratis tilldelning.

Om ansökningarnas förslag på tilldelning sammantaget överskrider den förutbestämda nivån kommer EU-kommissionen att beräkna en korrektionsfaktor för att justera tilldelningen. Först därefter kan Naturvårdsverket fatta beslut om gratis tilldelning till de svenska anläggningarna. I december 2012 var EU-kommissionen inte klar med granskningen av medlemsländernas förslag till tilldelning.

Mer information om riktmärken och processen för gratis tilldelning finns på Naturvårdsverkets hemsida ►► www.naturvardsverket.se/sv/Start/Lagar-och-styrning/Ekonomiska-styrmedel/Handel-med-utslappsraetter/Handelsperioden-20132020/Tilldelning-till-stationara-anlaggningar/

3. Taket för den fria tilldelningen är i skrivande stund (december 2012) inte fastställt av EU-kommissionen.

Ny i systemet eller ändrad verksamhet

En nystartad anläggning eller en anläggning som ökar sin kapacitet på ett sådant sätt att de klassas som en ny deltagare kan ansöka om gratis tilldelning av utsläppsrätter. Ansökan görs inom ett år efter att anläggningen tagits i normal drift. Utsläppsrätterna tas ur en reserv för nya deltagare. Om en anläggning i stället minskar sin kapacitet eller stänger ner sin verksamhet måste verksamhetsutövaren rapportera det till Naturvårdsverket senast den 31 december för att få sin tilldelning justerad. En förändring i anläggningens kapacitet kan innebära att övervakningsplanen och tillståndet behöver ändras. En sådan ansökan skickas till länsstyrelsen. Elproduktion berättigar inte till gratis tilldelning av utsläppsrätter.

FAKTARUTA 1

Vem räknas som ny deltagare?

Som ny deltagare räknas antingen en helt nystartad anläggning, eller en anläggning som genomfört en betydande kapacitetsökning.

Nystartad anläggning:

En anläggning räknas som ny deltagare och kan ansöka om gratis tilldelning om den:

- har fått sitt koldioxidtillstånd beslutat efter den 30 juni 2011.
- inte är en befintlig anläggning i systemet (enligt § 6a Handelsförordningen).
- är i drift.

Betydande kapacitetsökning:

En anläggning kan ansöka om gratis tilldelning om en delanläggning genomfört en betydande kapacitetsökning efter den 30 juni 2011. För att kunna ansöka om gratis tilldelning efter en betydande kapacitetsökning måste det i en delanläggning ha genomförts en eller flera fysiska ändringar av anläggningens tekniska konstruktion eller funktion som leder till att:

- delanläggningen kan drivas med en kapacitet som är minst tio procent högre än den ursprungliga installerade kapaciteten, eller
- delanläggningen får en ökad aktivitetsnivå. Tillägget i kapacitetsnivå måste innebära en ökad tilldelning på minst 50 000 utsläppsrätter och motsvara minst fem procent av anläggningens totala tilldelning per år.

Mer detaljer om kapacitetsförändringar finns på Naturvårdsverkets hemsida

►► www.naturvardsverket.se/sv/Start/Lagar-och-styrning/Ekonomiska-styrmedel/Handel-med-utslappsraetter/Handelsperioden-20132020/Tilldelning-till-stationara-anlaggningar/Nya-deltagare-minskad-och-utokad-kapacitet/

och i EU-kommissionens vägledningsdokument

►► http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/allocation/docs/gd7_new entrants_and_closures_en.pdf

Läcker det koldioxid ur EU?

Koldioxidläckage är ett begrepp som ofta nämns i samband med utsläppshandel. Det inträffar om ett företag flyttar sin verksamhet till ett land utanför EU på grund av de kostnader som klimatpolitiken i EU innebär. Resultatet blir att växthusgasutsläpp minskar inom EU men uppstår någon annanstans i stället.

Utifrån kriterier som fastställts i handelsdirektivet fattade EU-kommissionen år 2009 ett beslut om vilka sektorer och verksamheter som anses löpa risk för koldioxidläckage. Vart femte år ska beslutet omvärderas och nästa revidering sker år 2014. Om ett företag ingår i en sektor som är med på koldioxidläckagelistan så får de gratis tilldelning av utsläppsrätter motsvarande 100 procent av riktmärket.

Masugn i Oxelösund, SSAB.

Utsläppen från malmbaserad ståltillverkning kommer till stor del från masugnen där koks och kol används för att reducera järnmalm till råjärn.

Fotograf: Bo Björkdahl/SSAB.

Om Unionsregistret och transaktioner

Svenska företag som omfattas av handel med utsläppsrätter har från juni 2012 sina konton i ett Unionsregister i stället för i ett nationellt svenskt register. Till och från dessa konton sker alla transaktioner som rör handel, tilldelning och överlämnande av utsläppsrätter. Energimyndigheten är kontoförande myndighet i den svenska delen av Unionsregistret.

Från 30 register till ett Unionsregister

Den 20 juni 2012 driftsattes Unionsregistret för alla användare i EU ETS. Det ersatte därmed de nationella registren, däribland det svenska registret för utsläppsrätter, SUS. Motiven till att införa ett centralt, gemensamt, register är att effektivisera registerhanteringen och harmonisera förutsättningarna för alla registeranvändare och medlemsländer. I längden bedöms en centraliserad registerlösning leda till lägre kostnader för administration, underhåll och systemutveckling.

Vid några få tillfällen har det hänt att bedragare har lurat till sig inloggningsuppgifter och lyckats ta utsläppsrätter från konton i nationella register. Svenska aktörer har varit förskonade från denna typ av ekonomisk brottslighet. Med nya behörighetskrav och med de tidsfördröjningar som den nya modellen innebär (med lista över betrodda konton eller godkännande av extra behörigt ombud) bedöms risken vara liten för den typen av stölder.

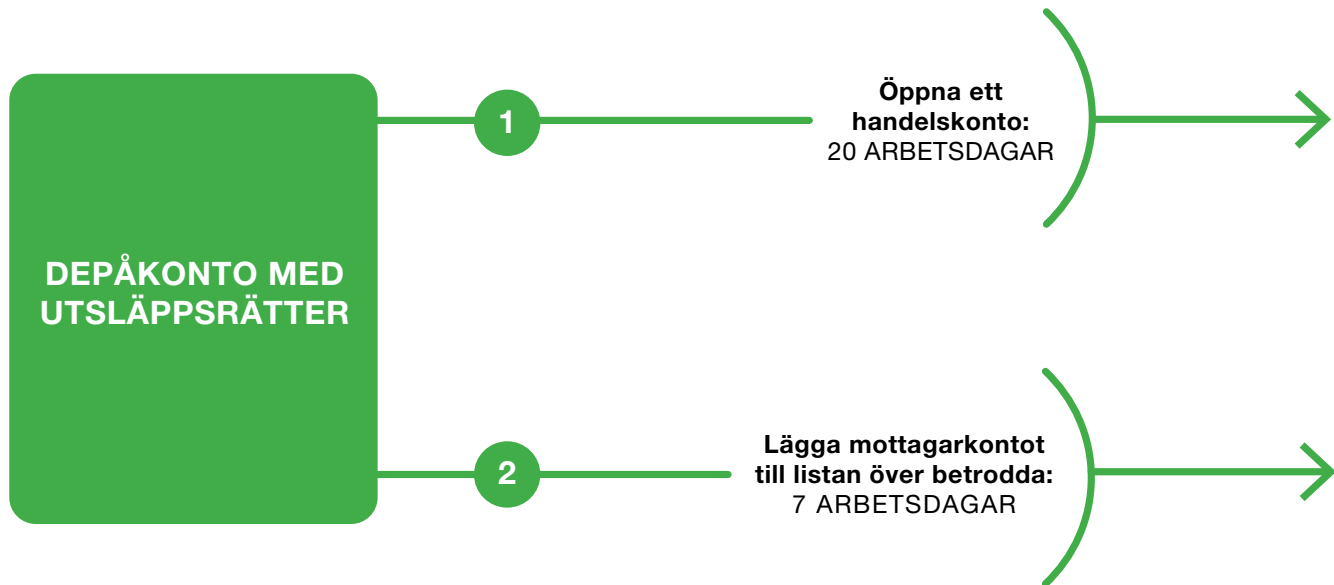
Nya kontotyper och transaktionstider

När uppgifter från det svenska registret flyttades över till Unionsregistret följde de före detta verksamhetsutövarkontona med eftersom de fortfarande räknas som konton i det svenska registret under Kyotoprotokollet. Dessa har kontonummer som börjar med prefixet SE- och räknas numera som ett persondepåkonto.

De nya verksamhetsutövarkontona som skapats i registret har prefixet EU- och är så kallade depåkonton. I de fall då anläggningen är berättigad gratis tilldelning av utsläppsrätter så hamnar de på företagets nya depåkonto. Noterande av utsläpp och överlämnande ska också ske från de nya depåkontona. Från depåkontot går det endast att göra överföringar till konton som finns på den egna organisationens lista över betrodda konton. Om man har flera konton som ligger under samma organisation hamnar de direkt i listan över betrodda konton utan att det behövs en aktiv anmälan. Anmälan om att lägga till fler konton i listan görs inne i registret. Det är viktigt att notera att det tar sju arbetsdagar innan ett nyanmält konto läggs till listan. I och med införandet av Unionsregistret försvann nationsprefixet. Detta innebär att det inte längre går att se i vilket land det överförande eller mottagande kontot finns.

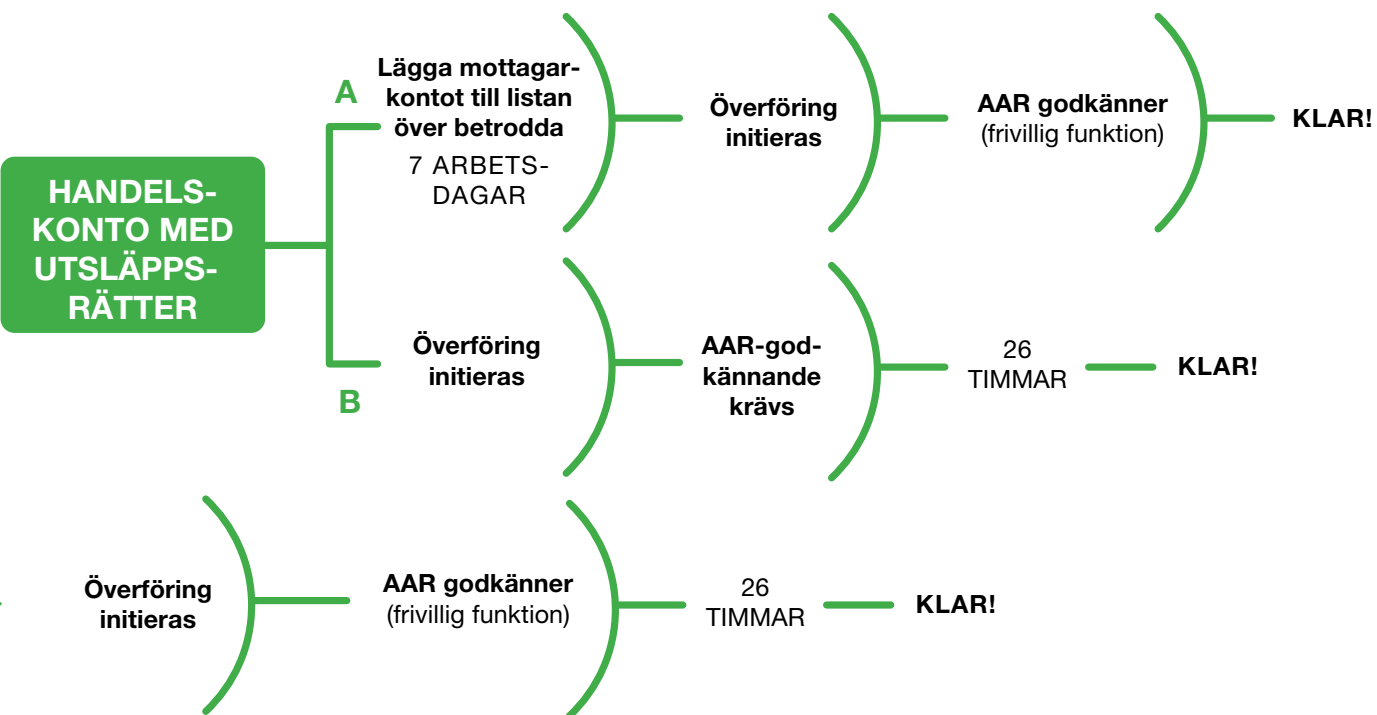
Figur 2 Kontotyper och transaktionstider

Både säljare och köpare av utsläppsrätter måste vara medvetna om de nya tidsfördröjningarna i systemet. Energimyndigheten kommer att informera verksamhetsutövarna i systemet om tidsfördröjningarna som illustreras i figuren skulle förändras.

FAKTARUTA 2

En transaktion kan bara initieras på vardagar mellan 10:00 – 16:00 CET/CEST och alla överföringar från depåkontot sker med en fördröjning på 26 timmar. Om en överföring görs på annan tid än 10:00 – 16:00 så registreras initieringen klockan 10:00 följande vardag. Det innebär att om du initierar en transaktion klockan 18:00 en fredagkväll så registreras den inte som initierad transaktion förrän klockan 10:00 på måndag förmiddag och går igenom först klockan 12:00 på tisdagen.

Utöver depåkonton är det möjligt att öppna handelskonton. Det är inte obligatoriskt men kan vara användbart om man handlar ofta och med många olika aktörer. En fördel med ett handelskonto är att det inte är någon fördröjning för transaktioner till konton som finns på listan över betrodda konton.

Från ett handelskonto går det även att göra överföringar till konton som inte står på listan, något som är förbjudet att göra från depåkonton. I dessa fall behövs dock ett godkännande av ett extra behörigt ombud (AAR, additional authorised representative) och överföringen sker först efter 26 timmar. Anmälan om ett handelskonto görs inne i registret och kompletterande dokumentation måste skickas till Energimyndigheten. Det kan ta upp till 20 arbetsdagar innan ansökan har behandlats färdigt. Hur olika transaktionsflöden ser ut beroende på typ av konto illustreras i Figur 2. Mer information om handelskonton hittar du på Energimyndighetens hemsida.

Tabell 2 Transaktioner mellan olika konton följer olika regler

Transaktion från:	Till konto i lista över betrodda konton	Till andra konton
Depåkonto	26 timmars fördröjning, inget AAR-godkännande behövs men krävs om AAR finns registrerad på kontot.	Förbjudet.
Handelskonto	Ingen 26-timmars fördröjning, inget AAR-godkännande behövs om inte kontoinnehavaren väljer att utnyttja det.	26 timmars fördröjning, AAR-godkännande krävs.

Gamla och nya behöriga ombud

Precis som förut behövs minst två behöriga ombud för varje konto, men det går att registrera fler personer. Det går också att koppla ett eller flera extra behöriga ombud (AAR) till kontot. Det är inte obligatoriskt att ha ett extra behörigt ombud om man inte har för avsikt att överföra utsläppsrätter till konton som inte står på listan över betrodda konton. I övrigt är användandet av extra behörigt ombud ett frivilligt val som möjliggör för företagen att kvalitetssäkra sina transaktioner genom dubbel granskning.

Vid övergången till Unionsregistret följde alla kontons gamla ombud med, men för att de ska ha fortsatt behörighet till sina konton måste användarna återaktiveras. Energimyndigheten har skickat instruktioner till alla ombud om hur återaktivering går till.

Kraven för att lägga till nya ombud har skärpts. Det behövs utdrag ur belastningsregistret på den aktuella personen, kopia på giltigt ID, adressuppgift och eventuellt en fullmakt (om det nya ombudet inte själv är firmatecknare). Alla kopior av dokument måste även vara certifierade av en Notarius Publicus. De nya kraven har införts av säkerhetsskäl för att förhindra att personer som blivit dömda för viss typ av brottslighet, exempelvis eko- eller terrorbrott, eller personer med falsk identitet får tillgång till registret.

Den gamla inloggningen med e-legitimation har ersatts med användarnamn, lösenord och en engångskod som skickas per SMS till det mobiltelefonnummer som finns registrerat i inloggningsdatabasen ECAS (Europeiska Kommissionens Autentiseringstjänst). Har man fler behöriga ombud registrerar varje ombud varsitt mobiltelefonnummer.

” Vid överlämnande för 2012 års utsläpp finns det ingen möjlighet att ”låna” utsläppsrätter från tilldelningen för 2013. ”

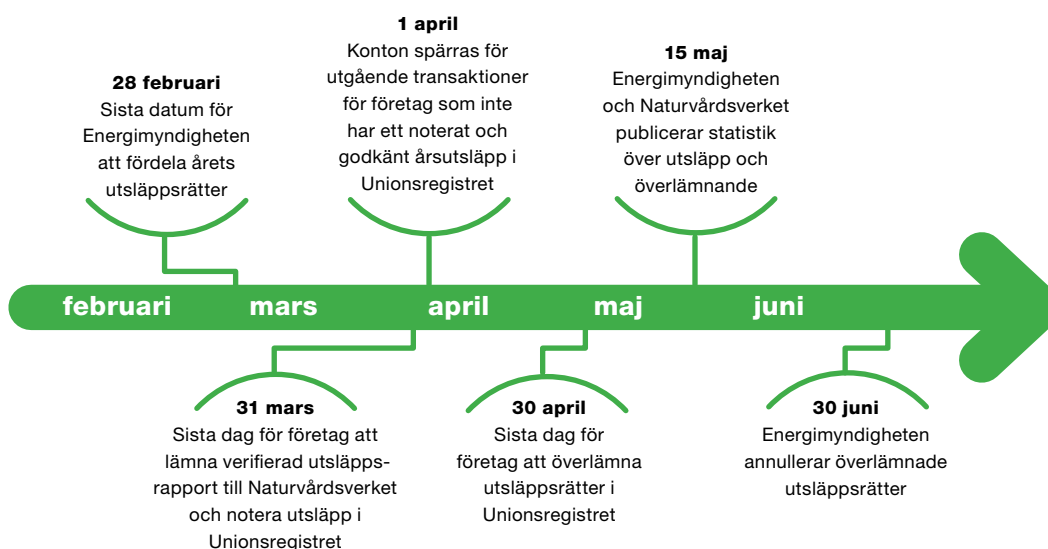
Att tänka på inför perioden för rapportering och överlämnande

Vid tid för överlämnande måste de behöriga ombuden vara aktiverade i Unionsregistret och kunna logga in för att notera årsutsläpp och överlämna utsläppsrätter. Om utsläppsrätterna på kontot inte räcker för överlämnande måste verksamhetsutövaren aktivt skaffa fler utsläppsrätter för att täcka föregående års utsläpp. Överlämnande av utsläppsrätter måste göras aktivt av anläggningens ombud i Unionsregistret. Vid överlämnande för 2012 års utsläpp finns det ingen möjlighet att ”låna” utsläppsrätter från tilldelningen för 2013. Överblivna utsläppsrätter (EUA) från handelsperiod två kan användas även i handelsperiod tre.

Försening leder till påföljder

Den anläggning som inte har noterat och fått sitt årsutsläpp godkända i Unionsregistret senast den 31 mars får sitt konto spärrat för utgående transaktioner. Om en anläggning inte har lämnat in en, av ackrediterad kontrollör, verifierad utsläppsrapport i Naturvårdsverkets databas E-CO2 senast den 31 mars så tar Naturvårdsverket ut en förseningsavgift på 20 000 kronor för saknad utsläppsrapport. Sedan den 1 januari 2013 gäller en ny EU-förordning om övervakning och rapportering som ger detaljerad information om vad utsläppsrapporten ska innehålla (Kommissionens förordning nr 601/2012 om övervakning och rapportering av växthusgasutsläpp).

Figur 3 Viktiga datum under ett år i EU ETS

Kontakta Energimyndigheten i alla frågor som rör Unionsregistret och inloggning:
utslappshandel@energimyndigheten.se eller 016-544 23 00

Kontakta Naturvårdsverket om frågor rörande utsläppsrapportering:
utslappsrapportering@naturvardsverket.se eller 010-698 10 00 (växel)
tillstand2013@naturvardsverket.se (För frågor rörande den nya EU-förordningen)

Enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter måste företag senast den 30 april överlämna utsläppsrätter motsvarande sina anläggningars utsläpp under föregående år. Om detta inte görs tas det ut en avgift på 100 euro per överskjutande ton koldioxidekvivalenter. Företaget måste trots avgiften överlämna utsläppsrätter och Naturvårdsverket ska enligt lag även offentliggöra namnet på den verksamhetsutövare som inte har överlämnat sina utsläppsrätter.

Samma datum och sanktioner som beskrivits ovan gäller för flygoperatörer. Vid allvarligt åsidosättande av sina skyldigheter kan flygoperatören förläggas med verksamhetsförbud. Naturvårdsverket upprättar då ett förslag till beslut som lämnas till regeringen för prövning. Verksamhetsförbud är en åtgärd som endast kan bli aktuell om alla andra tillsynsåtgärder som nämns ovan har vidtagits utan att leda till rättelse.

Den europeiska utsläppsrättsmarknaden

Priset på utsläppsrätter styrs i huvudsak av utbud och efterfrågan på marknaden. Utbudet utgörs av det totala antalet utsläppsrätter, både de som tilldelas gratis och de som finns tillgängliga via auktionering. Även utsläppskrediter från de projekt-baserade mekanismerna utgör en del av utbudet. Efterfrågan av utsläppsrätter styrs i stor utsträckning av företagens utsläpp, som varierar med exempelvis väder, konjunkturläge samt bränsle- och energipriser.

Majoriteten av aktörerna på den europeiska utsläppsrättsmarknaden utgörs av de företag som omfattas av EU ETS och som enligt lag måste överlämna utsläppsrätter. Det finns också finansiella aktörer på marknaden, till exempel mäklare, investeringsbanker, hedgefonder och tradingbolag. Även privatpersoner, miljöorganisationer och företag som inte omfattas av systemet kan handla med utsläppsrätter, då med varierande intressen. I många fall är syftet att kompensera för sin egen klimatpåverkan.

Vissa utsläppskrediter kommer inte att vara tillåtna

Från och med den 1 januari 2013 är utsläppskrediter från vissa projekttyper förbjudna inom EU ETS och kan då inte användas för överlämnande för utsläppsåret 2013 och senare.

Utsläppskrediter från CDM-projekt (CER) som omfattar nedbrytning av trifluormetan (HFC-23) och dikväveoxid (N₂O) från produktion av adipinsyra, så kallade industrigasprojekt, kan inte användas för överlämnande för utsläppsåret 2013 och framåt. I figur 4 listas projektnumren för de projekt som har utfärdat denna typ av krediter. Dessa kan jämföras med projektnumren för de krediter man har på sitt konto i Unionsregistret. Från och med den 1 maj 2013 blir det även förbjudet att ha de otillåtna krediterna på något av sina ETS-konton (konton med prefix EU-100). Om man har krediter från dessa typer av projekt är sista möjligheten att använda dem vid överlämnande för utsläppsåret 2012, det vill säga senast 30 april 2013.

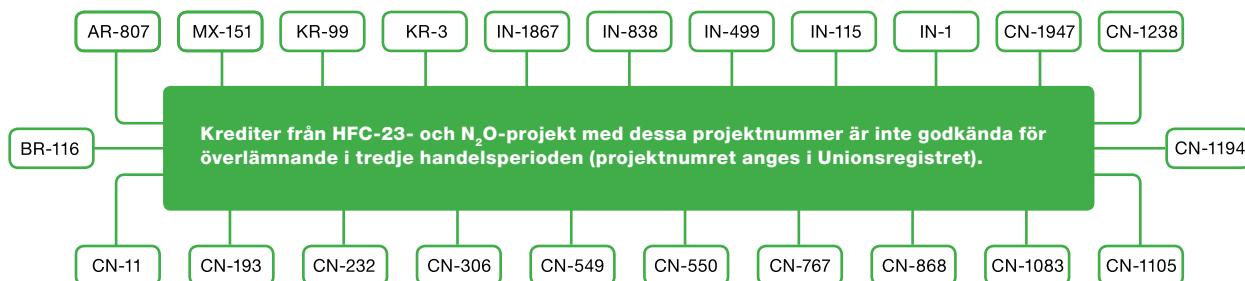
Från och med den 1 januari 2013 är utsläppskrediter från vissa projekttyper förbjudna inom EU ETS och kan då inte användas för överlämnande för utsläppsåret 2013 och senare.

Övriga CER kan användas för överlämnande i EU ETS under den tredje handelsperioden om CDM-projektet som genererar krediterna är registrerat innan den 31 december 2012 (bortsett från HFC-23- och N₂O-projekt). CER från CDM-projekt som registrerats efter den 31 december 2012 måste komma från projekt i de minst utvecklade länderna, så kallade LDC (Least Developed Countries). Information om att krediter kan användas för överlämning i EU ETS anges vanligtvis i kontraktet vid köp. Se faktaruta 3 för hur du kan kontrollera ett CDM-projekts registreringsdatum.

För utsläppskrediter från JI-projekt (ERU), förbereds för närvarande en ny lagstiftning för EU ETS. Beslut om de nya reglerna är planerat till början av 2013 och Energimyndigheten återkommer med information.

Energimyndigheten tar inte ansvar för att listan med projektnummer i figur 4 är komplett. Varje verksamhetsutövare måste själv se till att endast ha tillåtna krediter på sitt konto.

Figur 4 Projektnummer för utsläppskrediter som inte kan användas under den tredje handelsperioden

Värdland: AR = Argentina, BR = Brasilien, CN = Kina, IN = Indien, KR = Sydkorea, MX = Mexiko

Mer information om användning av internationella krediter finns på EU-kommissionens hemsida

▶▶ www.ec.europa.eu/clima/policies/ets/linking/faq_en.htm

FAKTARUTA 3

Kontrollera CDM-projektets registreringsdatum:

1. Gå in på FN:s hemsida ▶▶ <http://cdm.unfccc.int/Projects/projsearch.html>
2. Ange projektets projektnummer (*Reference number*) som hittas i Unionsregistret och använd sökfunktionen (*Search*).
3. Projektets registreringsdatum aviseras under kolumnen (*Registered*) enligt Datum-Månad-År.

Var och hur köper och säljer man utsläppsrätter?

Nästan all handel med utsläppsrätter sker med finansiella produkter – så kallade terminer (futures/forwards) och optioner där leverans sker vid en fastställd tidpunkt i framtiden. Spot-handel innebär att utsläppsrätterna levereras så snart transaktionen är slutförd.

Majoriteten av all handel med europeiska utsläppsrätter sker idag på olika börser där de fem största börserna är European Climate Exchange (ECX), Bluenext, Nasdaq OMX, European Energy Exchange (EEX) och GreenX. Oftast är det stora volymer som omsätts på börserna, med kontrakt innehållande 1000 utsläppsrätter.

Handel kan även ske mellan två företag som antingen tar kontakt direkt med varandra eller som tar kontakt med en mäklare som för samman köpare och säljare. Viss handel sker genom så kallade clearinghus, som då agerar som en neutral mellanhand mellan köpare och säljare.

Hur fungerar auktioneringen?

Från och med starten av den tredje handelsperioden kommer en större andel av utsläppsrätterna att auktioneras ut än i tidigare handelsperioder. European Energy Exchange (EEX) är den EU-gemensamma övergångsplattform som kommer att auktionera utsläppsrätter och flygutsläppsrätter tills en permanent plattform finns på plats. Tyskland och Storbritannien har valt att inte använda den gemensamma plattformen utan har upphandlat sina egna auktioneringsplattformar. Tyskland kommer också att auktionera sina utsläppsrätter på European Energy Exchange (EEX) och i Storbritannien kommer utsläppsrätterna auktioneras på ICE Futures Europe⁴.

För att ett företag ska kunna delta i auktionerna måste det ansöka om medlemskap till EEX. Detaljerad information om medlemsansökan och vilka krav som ställs för att bli medlem och för att få delta i auktionerna finns på EEX:s hemsida. Utöver de företag som direkt omfattas av handelssystemet kan andra företag eller institutioner delta – antingen för att handla för egen räkning eller som ombud. För företag som inte är deltagare i handelssystemet gäller särskilda regler.

Ungefär en miljard utsläppsrätter kommer att auktioneras varje år under den tredje handelsperioden. EEX kommer att hålla auktioner flera gånger i veckan. Detaljerad auktioneringsskalender med tider och volymer finns på EEX:s hemsida.

Mer information om auktionerna finns på :

EEX:s hemsida

▶▶ www.eex.com/en/Auction

EU-kommissionens hemsida

▶▶ www.ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/auctioning/index_en.htm

4. ICE Futures Europe är en elektronisk auktioneringsplattform som sedan 2010 äger börsen ECX och därmed handlar med ECX:s produkter.

Vem gör vad?

Förutom de företag som deltar i handelssystemet finns en rad andra aktörer som på ett eller annat sätt har en roll i systemet. Nedan följer en kort presentation av vem som gör vad samt länkar till användbara hemsidor.

utslappshandel.se

utslappshandel.se är Energimyndighetens och Naturvårdsverkets gemensamma portal om handelssystemet. Här publiceras nyheter och aktuell information om systemet samt länkar till de olika myndigheternas hemsidor.

▶▶ www.utslappshandel.se/

Energimyndigheten

Energimyndigheten är kontoföringsmyndighet, vilket innebär att myndigheten administrerar den svenska delen av Unionsregistret samt Sveriges nationella innehav under Kyotoprotokollet och bördefördelningsbeslutet. Myndigheten utgör även, tillsammans med Naturvårdsverket, stöd till regeringskansliet i arbetet med utveckling av handelssystemet.

▶▶ www.energimyndigheten.se/sv/Foretag/Utslappshandel/

E-post: utslappshandel@energimyndigheten.se

Telefon: 016-544 23 00 (telefontider: måndag – torsdag 9–11 samt 13–15)

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är tillsynsmyndighet för EU ETS i Sverige, vilket innebär att de ser till att de svenska företagen i systemet övervakar och rapporterar sina utsläpp enligt handelsförordningen. Myndigheten är även tilldelningsmyndighet vilket innebär att de tar emot, granskar och fattar beslut om gratis tilldelning av utsläppsrätter till deltagande svenska företag. Det är även Naturvårdsverket som beslutar om hur många utsläppskrediter varje anläggning får överlämna i stället för utsläppsrätter.

▶▶ www.naturvardsverket.se/Start/Lagar-och-styrning/Ekonomiska-styrmedel/Handel-med-utslappsratter/

E-post: utslappsrapportering@naturvardsverket.se

E-post för frågor om flyget: aviation@naturvardsverket.se

Frågor om den nya EU-förordningen (601/2012) om övervakning och rapportering skickas till: tillstand2013@naturvardsverket.se

Telefon: 010-698 10 00 (växel)

EU-kommissionen - DG Clima

EU-kommissionens generaldirektorat för klimatpolitik, DG Clima, har bland annat ansvar för att utveckla EU ETS och övervaka medlemsländernas implementering av systemet.

▶▶ www.ec.europa.eu/clima/policies/ets/index_en.htm

Miljödepartementet

Miljödepartementet är det departement inom Regeringskansliet som ansvarar för klimatfrågor och därmed även för handelssystemet. De deltar i förhandlingar av handelsdirektivet och ansvarar för nationell lagstiftning.

▶▶ www.regeringen.se/sb/d/8857/a/203453

Länsstyrelsen

Länsstyrelserna utfärdar företagens koldioxidtillstånd.

▶▶ www.lansstyrelsen.se/Sv/Pages/default.aspx

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen är samrådspart till Naturvårdsverket när det gäller flygverksamhet inom handelssystemet.

▶▶ www.transportstyrelsen.se/sv/Luftfart/Miljo/EUs-handel-med-utslappsratte/

SWEDAC

SWEDAC är Sveriges nationella ackrediteringsorgan som ackrediterar kontrollörer som verifierar utsläppsrapporter.

▶▶ www.swedac.se/sv/Omraden/Handel-med-utslappsratte/

Vi hörs och ses snart igen!

Energimyndigheten och Naturvårdsverket anordnar informationsdagar om handelssystemet.

Håll utkik efter information om nästa informationsdag på ▶▶ www.utslappshandel.se

Lagstiftning

EU:s handelsystem med utsläppsrätter regleras med utgångspunkt i rättsakter från EU. Det finns olika typer av rättsakter, till exempel förordningar, direktiv och beslut.

Ett **direktiv** måste omvandlas till nationell lagstiftning.

En **förordning** gäller direkt i varje medlemsland och inga nya nationella lagar måste stiftas.

Ett **beslut** är bindande för dem som det riktar sig till och är direkt tillämbart utan nationell lagstiftning.

EU-direktiv och förordningar

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG. (Ändrat genom Direktiven 2004/101/EG, 2008/101/EG och 2009/29/EG samt förordning nr 219/2009.)
- Kommissionens förordning nr 600/2012 om verifiering och ackreditering.
- Kommissionens förordning nr 1031/2010 om tidsschema, administration och andra aspekter av auktionering av utsläppsrätter.
- Kommissionens förordning nr 601/2012 om övervakning och rapportering av växt-husgasutsläpp.
- Kommissionens förordning nr 1193/201 om upprättande av ett unionsregister⁵.

Svensk lagstiftning

- Lag (2004:1199) om handel med utsläppsrätter.
- Förordning (2004:1205) om handel med utsläppsrätter.
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om utsläppsrätter för koldioxid, NFS 2007:5 (konsoliderad med NFS 2009:6, med bland annat regler för flyget).
- Energimyndighetens föreskrifter (STEMFS 2012:1) om register för utsläppsrätter, 16 januari 2012.

5. I skrivande stund (december 2012) pågår ett arbete med att ta fram en ny registerförordning.

Vill du läsa mer?

Den här publikationen är en förkortad och anpassad version av Energimyndighetens rapport Utvecklingen på utsläppsrättsmarknaden 2012 (ER 2012:25), som finns att beställa eller ladda hem på www.energimyndigheten.se

Ett hållbart energisystem gynnar samhället

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Vi utvecklar och förmedlar kunskap om effektivare energianvändning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter. Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Svenskt näringsliv får möjligheter till tillväxt genom att förverkliga sina innovationer och nya affärsidéer. Vi deltar i internationella samarbeten för att nå klimatmålen, och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Vi tar dessutom fram nationella analyser och prognoser, samt Sveriges officiella statistik på energiområdet.

Med publikationen "EU:s system för handel med utsläppsrätter" vill Energimyndigheten samla information om EU:s handelssystem och göra den mer lättillgänglig. Publikationen riktar sig till dig som är deltagare i handelssystemet och till dig som är nyfiken och vill veta mer.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00 Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se